အခန်း ၄ မှား/မှန် ပိုင်းခြား စဉ်းစားခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်များ

ဤအပိုင်းတွင် ကျောင်းသားများအား သတင်းအချက်အလက်အသစ်များကို စဉ်းစားတွေးတောစေသော လုပ်ငန်းစဉ်များ ပါဝင်သည်။

- အချက်အလက်များ၏ နောက်ကွယ်တွင် မည်သည်တို့ ရှိနေကြောင်း ဝေဖန်စေသော လုပ်ငန်းစဉ်များ၊
- စာသားတစ်ခုကို ရေးသားသူ၏ အစွဲများ ဘက်လိုက်မှုများကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်စေသော လုပ်ငန်းစဉ်များ၊
- အချက်အလက်နှင့် အထင်အမြင်တို့ ကွာခြားချက်များကို ခွဲခြားဖော်ထုတ်စေသော လုပ်ငန်းစဉ်များ၊
- နှိုင်းယှဉ်ချိန်ထိုးပြီး တူညီမှု ကွာခြားမှုတို့ ရှာစေသော လုပ်ငန်းစဉ်များ၊
- အကြောင်း၊ အကျိုး ရှာဖွေစေသော လုပ်ငန်းစဉ်များ၊
- အဆိုပြုချက်တစ်ရပ်တွင် ပါဝင်သော ယုတ္တိလွဲမှုများကို ဖော်ထုတ်စေသော လုပ်ငန်းစဉ်များ။

http://criticalthinking-mc205.wikispaces.com/

၄.၁ တူညီမှု ကွဲပြားမှုများကို နှိုင်းယှဉ် ချိန်ထိုးခြင်း

တူညီမှုကွဲပြားမှုများကို နှိုင်းယှဉ်ချိန်ထိုးခြင်းဆိုသည်မှာ မည်သည်ကိုဆိုလိုပါသနည်း

အတွေးအမြင်၂ ခုနှင့် အထက်၊ လူပုဂ္ဂိုလ်၂ ဦးနှင့် အထက် သို့မဟုတ် အဖြစ်အပျက် ၂ ခုနှင့် အထက်တို့ကြားမှ တူညီချက်များ၊ ကွာခြားချက်များကို စဉ်းစားရှာဖွေ ဖော်ထုတ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ထိုသို့ စဉ်းစားရသည့် လုပ်ငန်းစဉ်တွင် မည်သည့် အကြောင်းရင်းခံများပေါ် မူတည်ပြီး အရာ ၂ ခု တူညီသည် ကွာခြားသည်ကို တွေ့မြင်လာအောင် ကြိုးစားသည်။ မိမိတွင် ရှိထားသော အချက်အလက်များ အယူအဆများကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာပြီး စုစည်းတတ်အောင်လည်း ကူညီပေးနိုင်သည့် လုပ်ငန်းစဉ် ဖြစ်သည်။

ဥပမာအားဖြင့် သရက်သီးနှင့် ငှက်ပျောသီးအကြား တူညီမှု ကွဲပြားမှုများကို နှိုင်းယှဉ်ကြည့်လျှင် အောက်ပါတို့ကို သိရှိနိုင်မည်။

- *၂ မျိုးလုံးမှာ သစ်သီးများ ဖြစ်သည်။*
- *၂ မျိုးလုံးတွင် အဝါရောင် ရှိတတ်ကြသည်။*

သို့သော်

- *ပုံသဏ္ဌာန်များ ကွာခြားသည်။ သရက်သီးများမှာ လုံးဝန်းပြီး ငှက်ပျောသီးမှာ ရှည်သည်။*
- *မူလရင်းမြစ်လည်း ကွာသည်။ ငှက်ပျောသီးသည် အရွက်ကြီးမားသော ပင်ပုမျိုးမှ ရရှိပြီး သရက်သီးသည် အရွက်သေးငယ်သော သစ်ပင်ကြီးမျိုးမှ ရရှိသည်။*
- *ငှက်ပျောသီးမှာ တစ်နှစ်ပတ်လုံး သီးပွင့်ပြီး သရက်သီးမှာ ရာသီအလိုက်သာ သီးသည်။*

လူမှုသိပ္ပံဘာသာရပ်များ လေ့လာခြင်းတွင် တူညီချက်များနှင့် ကွဲပြားချက်များကို နှိုင်းယှဉ်သည် ဆိုသည်မှာ အချက်အလက် အသေးစိတ်များကို အဓိပ္ပာယ်ဖော်ခြင်းနှင့် တူရာစုခြင်းများ ပြုရခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထိုလုပ်ငန်းစဉ်မှတစ်ဆင့် အကြောင်းအရာ အသေးစိတ်များ အချင်းချင်းကြားမှ ချိတ်ဆက်မှုများကို တွေ့မြင်ပြီး နားလည်နိုင်ရန် အထောက်အကူပြုမည် ဖြစ်သည်။ နှိုင်းယှဉ်ချက်များ ပြုလုပ်ခြင်းသည် စာတမ်းရေးသားခြင်းများ စကားရည်လု ငြင်းခုံ ဆွေးနွေးခြင်းများအတွက် အထူးအသုံးဝင်သော နည်းလမ်းတစ်ခုလည်း ဖြစ်ပါသည်။

အရေးပါမှုကြီးသော လူပုဂ္ဂိုလ်များ၊ အဖြစ်အပျက်များ၊ အချိန်ကာလများကို နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် အသုံးဝင်သော ခြုံငုံနားလည်မှုများ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည်။ ကျောင်းသူ/သားများအနေနှင့် အပေါ်ယံတူညီမှု မရှိဟု ထင်မြင်ထားသော အရာများကို သေချာလေ့လာလျှင် တကယ်တမ်းတွင် တူညီမှုများစွာ ရှိနေကြောင်း သဘောပေါက်လာစေခြင်းမျိုးလည်း ရှိနိုင်သည်။ ထို့သို့ သဘောပေါက် တွေ့ရှိမှုများပေါ်တွင် မူတည်ပြီး ကျောင်းသူ/သားများသည် အယူအဆများကို အသစ်လက်ခံခြင်း၊ တွေးတောသိမြင်လာခြင်း၊ ပြန်လည်သုံးသပ်မိလာခြင်းတို့ ဖြစ်လာနိုင်ပေသည်။

သင်္ကြန်သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အရေးပါသော ပွဲတော်တစ်ရပ်အဖြစ် ရှည်ကြာစွာ တည်ရှိလာခဲ့သည်။ ၁၉၅၀ ခုနှစ်များတွင် လူအများသည် ရိုးရာအဝတ်အစားများ ဝတ်စားခြင်း၊ ဖလားများနှင့် ရေပက်ဖျန်းခြင်း၊ မြန်မာ့အကအလှများ တင်ဆက်ကြခြင်းတို့ ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။ လက်ရှိအချိန်တွင်လည်း ရေပက်ဖျန်းခြင်းများ ရှိနေသေးသည်။ သို့သော် အားပြင်းရေပိုက်များ၊ ရေသေနတ်များ အသုံးပြုလာကြသည်။ အချို့က မြန်မာ့ရိုးရာဝတ်စုံများ ဝတ်နေကြသေးသော်လည်း အများစုမှာ အနောက်တိုင်းဆန်သော ဝတ်စားမှုများ ဝတ်ဆင်လာသည်။ လက်ရှိအချိန် ဂီတမှာ ရော့ခ်ပုံစံ အမျိုးမျိုးနှင့် ဟစ်ပ်ဟော့ပ်တို့က ပိုမို များပြားလာကြသည်။

ဥပမာ စာပိုဒ်

မှတ်ချက်

ဤစာပိုဒ်ကို ဇာတ်လမ်းပုံပြင် မဟုတ်သော သင်ရိုးစာအုပ် တစ်အုပ်မှ ထုတ်နုတ် ပြင်ဆင် ထည့်သွင်းထားပါသည်။ အကယ်၍ လွယ်ကူစွာ ရေးသားထားသော လူမှုသိပ္ပံဆိုင်ရာ စာသားများ ရှာဖွေနေသည် ဆိုပါက ဤစာအုပ်များကို ကောင်းစွာ အသုံးပြုနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

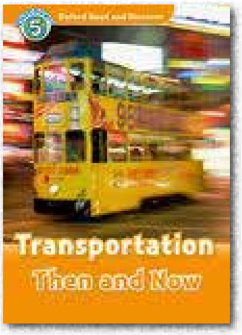

Oxford University Press, Cambridge University Press, Macmillan, Penguin နှင့် အခြား ထုတ်ဝေသူ အများအပြားတို့သည်လည်း အလားတူ စာအုပ်များ ရေးသားထားခြင်း ရှိပါသည်။

ထည့်သွင်းထားသော ရုပ်ပုံများ အားလုံးတို့မှာ images.google.com မှ ရယူထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ယခင်နှင့် ယခုသယ်ယူပို့ဆောင်ရေး

လွန်ခဲ့သည့် နှစ်ပေါင်း ၇၀၀၀ မတိုင်မီအထိ လူတို့သွားလာရာတွင် ခြေကျင်သာ အများဆုံး သွားလာခဲ့ကြရသည်။ ထို့နောက် တိရစ္ဆာန်များကို အသုံးပြုလာကြသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် လူတို့က ယာဉ်အမျိုးမျိုး တီထွင် ဖန်တီးခဲ့ကြသည်။

တိရစ္ဆာန်များ

နေရာများစွာတို့တွင် မြင်းနှင့် မြည်းများကို သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးအတွက် အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ အာဖရိကတွင် ကုလားအုတ်များကိုလည်း အသုံးပြုပြီး အာရှတွင် ဆင်များကိုလည်း အသုံးပြုကြကာ တောင်အမေရိကတွင် လားမား၏ (တောင်အမေရိက ကုလားအုတ်) များကိုပါ အသုံးပြုခဲ့ကြသည်။ ယနေ့ခေတ်တွင်လည်း တိရစ္ဆာန်များကို သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးအတွက် အသုံးပြုနေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။

ကနဦး အသုံးပြုခဲ့သော ယာဉ်များ

ယခင်က သစ်ပင် ပင်စည်များကို စုစည်းထားသော ဖောင်များ ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။ ထိုသစ်လုံးဖောင်များကို မြစ်များ ရေကန်များတွင် မျှောကြသည်။ ရေကူးသည်ထက် သက်သာသည့်အပြင် ရေမစိုဘဲ သွားလာနိုင်ရန်အတွက် ဖြစ်သည်။ ဖောင်များမှာ ပထမဦးဆုံးသော ယာဉ်များ ဖြစ်သည်။

စွတ်ဖားများသည်လည်း ဖောင်များကဲ့သို့ပင် ဖြစ်သည်။ သို့သော် စွတ်ဖားများမှာ ကုန်းပေါ်တွင်သုံးသည့် ယာဉ်များ ဖြစ်သည်။ စွတ်ဖားများသည်လည်း အလေးအပင်များကို သယ်မရမည့်အစား ပိုမို လွယ်ကူစွာ ဆွဲသယ်စေနိုင်သောကြောင့် အသုံးဝင်သည်။

ဘီး

လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၅၅၀၀ ခန့်က စွတ်ဖားများတွင် ဘီးတပ်လိုက်ကြသည်။ လယ်လုပ်သူများနှင့် ကုန်သွယ်သူများက သစ်သားဘီး ၂ ဘီး ပါသော သို့မဟုတ် ဘီး ၄ ဘီး တပ်ဆင်ထားသော လှည်းများ ပြုလုပ်လိုက်ကြသည်။ နွား၊ မြင်း စသည်တို့နှင့် ထိုလှည်းများကို ဆွဲကြသည်။ ဘီးတပ်ထားသော လှည်းများမှာ စွတ်ဖားလှည်းများထက် များစွာ မြန်ဆန်သွက်လက်သည်။

လူ့သမိုင်းတွင် အရေးပါဆုံးသော တီထွင်မှုများ အနက်မှ တစ်ခုမှာ ဘီး တီထွင်မှု ဖြစ်သည်။ ယနေ့ခေတ်တွင် ဘီးများကို နေရာတိုင်းတွင် တွေ့မြင်နိုင်သည်။ ကားများ၊ ဘတ်စ်ကားများ၊ ကုန်တင်ယာဉ်များ၊ ရထားများ၊ စက်ဘီးများ၊ ဆိုင်ကယ်များ၊ လေယာဉ်ပျံများ အားလုံးတို့တွင် ဘီးများ တပ်ဆင်ထားကြသည်။ အင်ဂျင်စက်များတွင်လည်း ဘီးများမှာ အရေးကြီးသော နေရာများတွင် ပါဝင်ကြသည်။

Transportation Then and Now: Oxford University Press 2010 မှ ကောက်နုတ် ပြန်ဆိုထားပါသည်။

ဥပမာ စာပိုဒ်

မှတ်ချက်

ရုပ်ပုံတို့မှာ ဝက်ဘ်ဆိုဒ်စာမျက်နှာ တစ်ခုမှ ရယူထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ပိုမို စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်းစေရန်ဖြစ်စေ၊ အဓိက အယူအဆများကို ထပ်မံ ရှင်းလင်းပြရန် ဖြစ်စေ၊ လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခု ပေါင်းထည့်ရန်ဖြစ်စေ အခြား ရုပ်ပုံများ စာသားများ ထပ်မံ လိုအပ်ပါက အင်တာနက်တွင် စတင် ရှာဖွေခြင်းဖြင့် အကူအညီများစွာ ရရှိနိုင်ပါသည်။ images.google.com ကို ဦးစွာ အသုံးပြုကြည့်နိုင်သည်။ ထို့ပြင် သတင်းစာများ၊ ဂျာနယ်များတွင်လည်း အရည်အသွေးကောင်းသော ရုပ်ပုံများ ပါဝင်ပြီး ဖြတ်ညှပ်ခြင်း၊ မိတ္တူ ကူးခြင်းများပြုကာ အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။

တစ်ပတ်စာ စားဖွယ် ဝယ်ယူခြင်း၊ အိန္ဒိယနှင့် ဂျာမဏီ

ဂျာမန် မိသားစု တစ်စု၏ တစ်ပတ်စာ အစားအစာ

အိန္ဒိယ မိသားစု တစ်စု၏ တစ်ပတ်စာ အစားအစာ

ဓာတ်ပုံရင်းမြစ် http://fstoppers.com/what-a-week-of-groceries-looks-like-around-the-world

၄.၁.၁ နှိုင်းယှဉ်ချက် ဇယားများ

ရည်ရွယ်ချက် – ကျောင်းသူ/သားများက တူညီချက် ကွဲပြားချက်များကို စာရင်းချ ရေးရန်။

အခြေအနေ – အတွဲလိုက်ဖြစ်စေ အဖွဲ့လိုက် ဖြစ်စေ လုပ်ဆောင်ရမည်။

ပြင်ဆင်မှု – နှိုင်းယှဉ်စဉ်းစားရန် ခေါင်းစဉ် အမည်များကို စုစည်းပေးထားရမည်။

ဘလူးမ် – ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်း။

(က) စာပါ အကြောင်းအရာမှ နှိုင်းယှဉ်ကြည့်နိုင်သည့် အကြောင်းအရာများကို ရွေးထုတ်ထားပါ။

ခြေကျင်သွားလာခြင်း၊ တိရစ္ဆာန်စီးခြင်း လှည်းစီးခြင်း၊ စက်ဘီး၊ လှေ၊ ကား။

အိန္ဒိယမှ တစ်ပတ်စာ အစားအစာ
ဂျာမဏီမှ တစ်ပတ်စာ အစားအစာ

(ခ) အတွဲတစ်တွဲစီကို သို့မဟုတ် အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့စီကို အထက်ပါ ရွေးချယ်ချက်များမှ ၂ ခုကို ရွေးထုတ်ပေးပြီး နှိုင်းယှဉ်ခိုင်းပါ။

ခြေကျင်နှင့် မြင်းလှည်း	
တူညီချက်များ	**ကွဲပြားချက်များ**
နှေးကွေးသည်။	မြင်းများ မောပန်းသည်၊ လူမမော
ဓာတ်ဆီမလို	မြင်းလှည်းသုံးရန် လမ်းလိုသည်။
ဈေးထဲမသွားနိုင်	လှည်းနှင့်ဆိုလျှင် ဝန်စည်အလေးအပင် သယ်နိုင်သည်။

အိန္ဒိယနှင့် ဂျာမဏီ အစားအစာများ	
တူညီချက်များ	**ကွဲပြားချက်များ**
နှစ်ဖက်လုံးတွင် လတ်ဆတ်သော သစ်သီးနှင့် ဟင်းသီး ဟင်းရွက်များ ပါသည်။	ဂျာမန်များတွင် ပုလင်းနှင့် လာသော သောက်စရာများ ပိုများသည်။
မိသားစု ၂စုလုံး ဦးဇေ မကြာကြ။	အိန္ဒိယများတွင် လတ်ဆတ်သော အစားအစာ ပိုပါပြီး ဂျာမန်များတွင် ထုတ်ပိုးထားသည့် အစာ ပိုများသည်။

(ဂ) အဖွဲ့များ သို့မဟုတ် ၂ ဦးတွဲများက သတ်မှတ်ပေးသောအရာ ၂ ခု တို့အကြား တူညီချက်များ ကွာခြားချက်များကို ရှာဖွေကာ ဇယားကွက်ထဲ ထည့်ပေးရမည်။

(ဃ) ကျောင်းသူ/သားများက မိမိတို့ ဇယားကွက်များကို အခြားသူများ၏ ဇယားများနှင့် အဖွဲ့အချင်းချင်း တိုက်ဆိုင် ကြည့်ရှုခြင်း သို့မဟုတ် တစ်တန်းလုံးအနေနှင့် ဝိုင်းဝန်း ကြည့်ရှုခြင်းတို့ ပြုလုပ်နိုင်သည်။

၄.၁.၂ ကတ္တားရှာပါ

ရည်ရွယ်ချက် – ကျောင်းသူ/သားများက အရာဝတ္ထုများကို ၎င်းတို့၏ တူညီမှုများ ကွဲပြားမှုများအပေါ် မူတည်ပြီး မည်သည့်အရာ ဖြစ်ကြောင်း စဉ်းစား ရှာဖွေရန်။

အခြေအနေ – နှစ်ဦးတွဲအလိုက်ဖြစ်စေ၊ အဖွဲ့လိုက်ဖြစ်စေ လုပ်ဆောင်ရမည်။

ပြင်ဆင်မှု – ကတ္တားဖျောက်ပြီး နှိုင်းယှဉ်ချက် ပြုလုပ်ထားသော စာသားများ ရေးသား ထားရမည်။

ဘလူးမ် – နားလည်သဘောပေါက်ခြင်း။

(က) စာပါ အကြောင်းအရာများအကြား တူညီချက်များ ကွဲပြားချက်များ နှိုင်းယှဉ် ပြထားသော ဝါကျများ ရေးသားပါ။ သို့သော် ဝါကျများမှ ကတ္တားများကို ဖျောက်ပြီး ကွက်လပ်ချန်ထားပါ။ ၎င်းတို့မှာ အဖြေမှန် တစ်ခုတည်းရှိသော ကွက်လပ် ဖြစ်နိုင်သလို အဖြေမှန် တစ်ခုထက် ပိုပြီး ဖြည့်နိုင်သော ကွက်လပ်လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။

(ခ) ကျောင်းသူ/သားများက ထိုကတ္တားမှာ မည်သည်ဖြစ်ကြောင်း ပြောဆိုရမည်။

၁။ <u>လှည်း</u> များကို ဘီးတပ်ထားသောကြောင့် စွတ်ဖားများထက် မြန်ဆန်သည်။

၂။ <u>မြင်း</u> များနှင့် ဆင်များမှာ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးအတွက် အသုံးပြုသော တိရစ္ဆာန်များဖြစ်သည်။

၁။ <u>ဂျာမန် မိသားစု</u> က ဘီယာသောက်သုံးမှု ပိုများသည်။

၂။ <u>ဟင်းသီးဟင်းရွက်များ</u> နှင့် အသီးများကို မိသားစု ၂ မျိုးလုံးတွင် နှစ်သက်စွာစားသုံးကြသည်။

၄.၁.၃ အတိတ် သို့မဟုတ် အနာဂတ်အတွက် နှိုင်းယှဉ်ချက်များ

ရည်ရွယ်ချက် – ကျောင်းသူ/သားများက စာပါ အကြောင်းအရာကို အချိန်သတ်မှတ်ချက် ထားရှိပြီး နှိုင်းယှဉ်ချက်များ ပြုလုပ်ရန်။

အခြေအနေ – တစ်ဦးချင်းဖြစ်စေ၊ နှစ်ဦးတွဲ အလိုက်ဖြစ်စေ၊ အဖွဲ့လိုက်ဖြစ်စေ လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်သည်။

ဘလူးမ် – အသုံးချခြင်း၊ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်း။

(က) စာတွင်ပါသော အခြေအနေတစ်ရပ်ကို အခြား အချိန်သတ်မှတ်ချက်တစ်ခုခု သို့မဟုတ် ခေတ်တစ်ခုခုတွင် ရှိနေမည့် အလားတူအကြောင်းအရာ၏ အခြေအနေနှင့် မည်သို့ တူညီမည် မည်သို့ ကွဲပြားမည်ကို နှိုင်းယှဉ်ချက်များ ပြုလုပ်ခြင်း ဖြစ်သည်။

(ခ) အဖွဲ့လိုက် ဆွေးနွေးကြခြင်း သို့မဟုတ် တူညီချက်များ ကွဲပြားချက်များကို ရေးသားခြင်းတို့ ပြုလုပ်ရမည်။

ယခင်က လူများသည် စွတ်ဖားများ၊ ဖောင်များ၊ လှည်းများ မတီထွင်မီအထိ မည်သည့် နေရာကိုမဆို ခြေလျင်သွား သို့မဟုတ် တိရစ္ဆာန်များ စီးပြီး သွားလာကြသည်။

ယနေ့ခေတ်တွင်မူ ရံဖန်ရံခါ ခြေကျင် သို့မဟုတ် တိရစ္ဆာန်များ စီးနင်းခြင်းတို့ပြုပြီး စက်တပ် သယ်ယူပို့ဆောင်ယာဉ်များကိုလည်း အသုံးပြုလာကြသည်။ မော်တော်ဆိုင်ကယ်များ၊ ကားများ၊ ရထားများနှင့် လေယာဉ်များ ဖြစ်သည်။

ဓာတ်ပုံများထဲမှ လူများသည် သစ်သီးဝလံများနှင့် ဟင်းသီးဟင်းရွက်များကို များစွာ စားသုံးကြသည်။ အချို့လည်း အသားစားသည့်အပြင် ထုတ်ပိုး ပြင်ဆင်ပြီး အစားအသောက်များကိုလည်း စားကြသည်။ ဥပမာ – ပီဇာ။

အနာဂတ်တွင် ထုတ်ပိုးပြင်ဆင်သော အစားအသောက်ကို အများ ပိုမို စားသုံးလာကြမည်ဟု ထင်မိပါသည်။ ကမ္ဘာကြီးပူနွေးမှုကြောင့် လတ်ဆတ်သော ဟင်းသီးဟင်းရွက် ရရှိနိုင်မှု နည်းပါးသွားလိမ့်မည်ဟု ထင်ပါသည်။ အချို့က အစားအစာ စားသုံးခြင်းထက် အာဟာရဆေးလုံးများ သောက်ပြီး စားစရာ မလိုတော့ခြင်းမျိုးလည်း ရှိနိုင်ပါသည်။

မှတ်ချက်

အချိန်သတ်မှတ်ချက်ကို ပြောင်းလဲနှိုင်းယှဉ်ကြည့်ခြင်းအပြင် အခြား အခြေအနေများ ပြောင်းလဲပြီးလည်း နှိုင်းယှဉ်ချက်များ ပြုလုပ်နိုင်သည်။ ဥပမာ – နိုင်ငံပြောင်းလဲပြီး စဉ်းစားခြင်း၊ လူများ၊ ပတ်ဝန်းကျင်များ ပြောင်းလဲပြီး စဉ်းစားခြင်း စသည်ဖြင့်။

၄.၁.၄ ကိုယ်ရေး နှိုင်းယှဉ်ချက်

ရည်ရွယ်ချက် – ကျောင်းသူ/သားများက သင်ခန်းစာပါ အကြောင်းအရာများကို မိမိတို့ လက်တွေ့ဘဝများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ကြရန်။

အခြေအနေ – တစ်ဦးချင်းဦးစွာ ဆောင်ရွက်ပြီးမှ နှစ်ဦးတွဲအလိုက် ဆောင်ရွက်ရမည်။

ဘလူးမ် – အသုံးချခြင်း၊ ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာခြင်း။

(က) ကျောင်းသူ/သားများ တစ်ဦးစီတို့က မိမိတို့ လက်တွေ့ဘဝများနှင့် စာပါ အကြောင်းအရာမှ အခြေအနေများကြားမှ တူညီချက်များ ကွာခြားမှုများကို ရှာဖွေရမည် ဖြစ်သည်။

(ခ) ထို့နောက် ၂ ဦးတွဲပြီး မိမိတို့ ရေးထားသည်များကို တိုက်ဆိုင် ကြည့်ရှုပြီး လိုအပ်သည်များကို ၂ ဦးတွဲ စာရင်းများသို့ ထပ်မံ ပေါင်းထည့်နိုင်သည်။

တူညီချက်များ	ကွာခြားချက်များ
ရံဖန်ရံခါ ကျွန်တော်အလုပ်ကို လမ်းလျှောက်ပါတယ်။ ကျွန်တော့အလုပ်က ကုန်စည်တွေကိုတော့ ကုန်ကားနဲ့ သယ်ကြပါတယ်။	တီရစ္ဆာန်အသုံးပြုပြီး ခရီး မသွားပါဘူး။ ဖောင်စီးပြီး ခရီး မသွားဖူးပါဘူး။

တူညီချက်များ	ကွာခြားချက်များ
ကျွန်မတို့ မိသားစုက ဟင်းသီးဟင်းရွက်များများ စားပါတယ်။ အိန္ဒိယမိသားစုလိုမျိုး ကျွန်မတို့ မိသားစုလည်း ထမင်းများများ စားပါတယ်။	ဂျာမန်တွေလောက်တော့ ပုလင်းနဲ့လာတဲ့ အဖျော် သောက်စရာ မသောက်ပေမယ့် အိန္ဒိယတွေထက် ပိုသောက်ပါတယ်။

၄.၁.၅ ရောင်စဉ်မျဉ်းများ

ရည်ရွယ်ချက် – ကျောင်းသူ/သားများက အကြောင်းအရာများကို အစွန်းနှစ်ဖက်ကြားတွင် အစီအစဉ်အလိုက် နေရာချရန်။

အခြေအနေ – တစ်ဦးချင်းဖြစ်စေ အတွဲလိုက်ဖြစ်စေ အဖွဲ့လိုက်ဖြစ်စေ လုပ်ဆောင်ရမည်။

ဘလူးမ် – ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်း၊ အသုံးချခြင်း။

(က) ကျောင်းသူ/သားများကို ဆန့်ကျင်ဘက် အစွန်းနှစ်ဘက် သတ်မှတ်ချက် ပေးပါ။

မြန်သော<==>နှေးသော

သဘာဝအတိုင်း<==>ပြုပြင်ထုတ်လုပ်ထားသော

(ခ) ထို့နောက် ၎င်းတို့က မျဉ်းတစ်ကြောင်း သို့မဟုတ် ကြိုးတစ်စင်းကို ဆွဲသားရမည်။ မျဉ်း/ကြိုး၏ တစ်ဖက်စွန်းစီတွင် ဆန့်ကျင်ဘက် အစွန်းနှစ်ဘက် အကြောင်းအရာ ၂ခုကို ရေးသားထားရမည်။

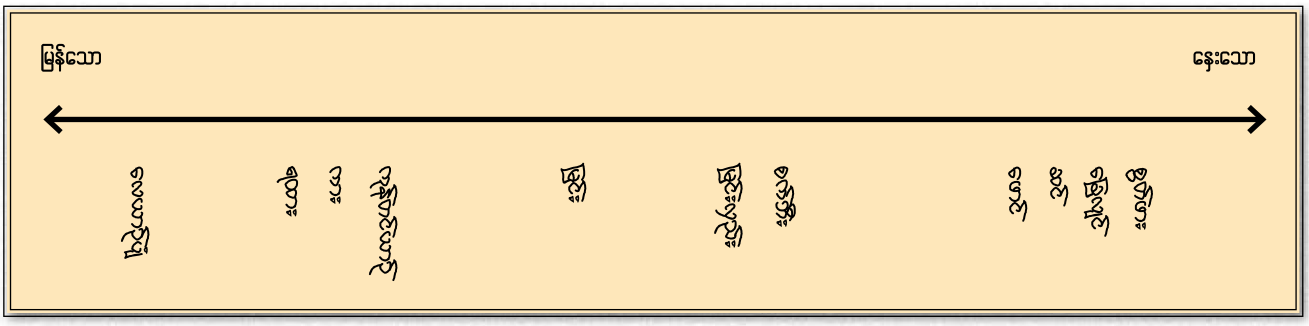

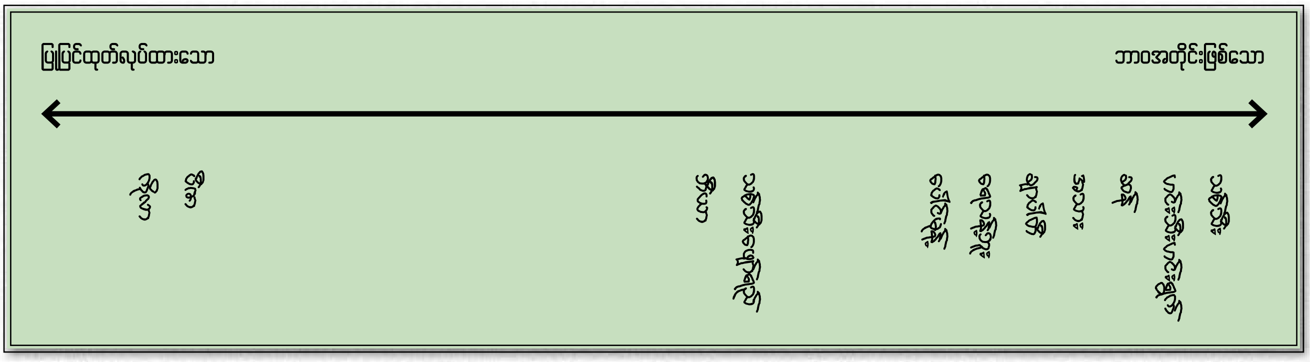

(ဂ) ထို့နောက် အရာဝတ္ထုအသီးသီးကို မည်သည့် အစွန်းနှင့် ပိုနီးသည်ဟု ဆုံးဖြတ်ပြီး ထိုမျဉ်းပေါ်တွင် နေရာချကြရမည် ဖြစ်သည်။

မှတ်ကွဲ

ရောင်စဉ်မျဉ်းများ အစွန်းနှစ်ဘက်မှ ဆန့်ကျင်ဘက်အကြောင်းအရာများသည် ကျောင်းသားများ၏ လက်တွေ့ဘဝနှင့်လည်း ဆက်စပ်မှုရှိပါက ကျောင်းသူ/သားများက မိမိတို့ဆိုလျှင် မျဉ်း၏ မည်သည့်နေရာတွင် ရောက်သည်ကို စဉ်းစားပြီး မိမိကိုယ်ကို မိမိမျဉ်းပေါ်တွင် နေရာချခိုင်းနိုင်ပါသည်။

ကျွန်တော်တို့ အစားအစာ အားလုံးနီးပါး မြေထွက် သီးနှံတွေပါပဲ။

ကျွန်မတို့စားတဲ့ အစားအစာတစ်ချို့က သဘာဝအတိုင်းပါ၊ တစ်ချို့ကတော့ ပြုပြင်ထုတ်လုပ်ထားတဲ့ အစားအစာတွေပါ။

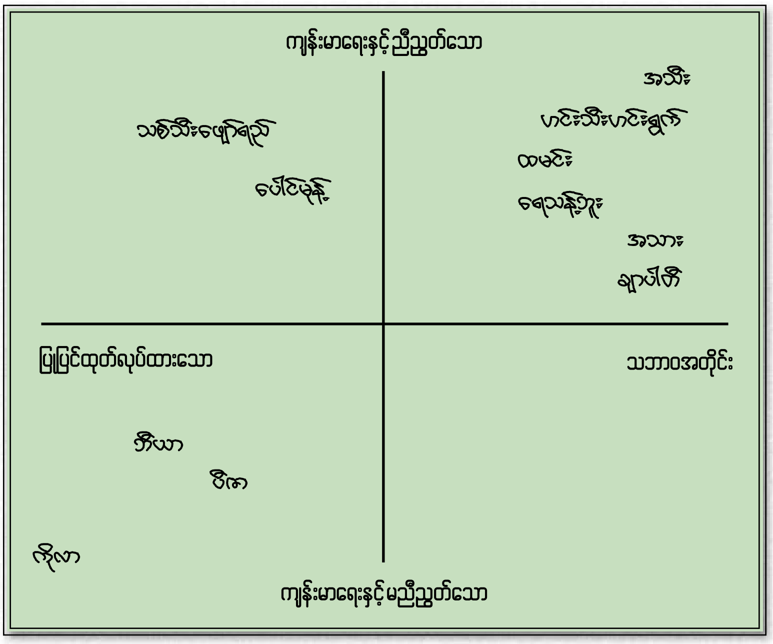

ဆက်စပ်မှုရှိသော ဆန့်ကျင်ဘက် ၂ စုံထားပါ။ တစ်စုံကို အလျားလိုက် ဘယ်ညာထားပြီး တစ်စုံကို အပေါ်အောက် ထပ်ထားပေးပါက အကြောင်းအရာများ ပိုမို စုံလင်စွာ ပိုမို ကျယ်ပြန့်နက်နဲစွာ ဆွေးနွေးနိုင်လာမည်။

ဒီဇယားကို ကြည့်မယ်ဆိုရင် ပြုပြင်ထုတ်လုပ်ထားတဲ့ အစားအသောက်တွေက သဘာဝ အစားအသောက်တွေလောက် ကျန်းမာရေးအတွက် မကောင်းဘူးဆိုတာ တွေ့ရပါမယ်။

၄.၁.၆ ဆက်စပ်မှုပြ စက်ဝိုင်းကွက်များ ဗင်းသရုပ်ဖော်ပုံများ

ရည်ရွယ်ချက် – ကျောင်းသူ/သားများက အစုခွဲထားသော အရာများတွင် မည်သည်တို့ တူညီသည် ကွဲပြားသည်ဟု ခွဲခြားပေးရန်။

အခြေအနေ – တစ်ဦးချင်းဖြစ်စေ၊ နှစ်ဦးတွဲ အလိုက်ဖြစ်စေ၊ အဖွဲ့လိုက်ဖြစ်စေ လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်သည်။

ဘာလုပ်မလဲ – ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်း။

(က) ကျောင်းသူ/သားများက အနည်းငယ် ထပ်လျက်ရှိနေသော စက်ဝိုင်း ၂ဝိုင်း သို့မဟုတ် ၃ ဝိုင်း ဆွဲသားရမည်။ စက်ဝိုင်းတစ်ဝိုင်းစီကို စာပါ အရာများ၏ ဝိသေသတစ်ခုခုကို ကိုယ်စားပြုမည် ဖြစ်သည်။

(ခ) ကျောင်းသူ/သားများက စာပါ အရာများကို စက်ဝိုင်းများမှ သက်ဆိုင်ရာ နေရာများတွင် ထည့်သွင်းရမည်။

ဤအပိုင်းတွင် ဂျာမန် မိသားစု ဝယ်ယူထားသော အစားအသောက် အမည်များ ကို ထည့်ရေးရမည်။ အိန္ဒိယ မိသားစု ဝယ်ယူထားသည် များ မပါစေရပါ။

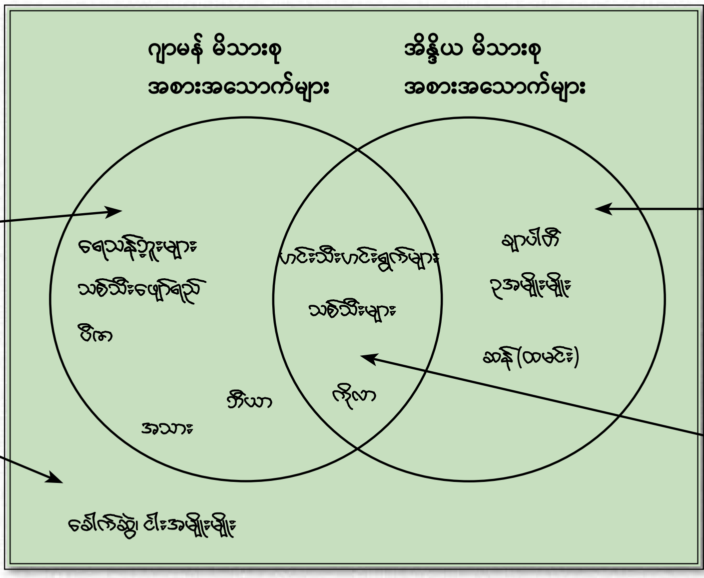

ဤအပိုင်းတွင် အိန္ဒိယ မိသားစု ဝယ်ယူထားသော အစားအသောက် အမည်များ ကို ထည့်ရေးရမည်။ ဂျာမန် မိသားစု ဝယ်ယူထားသည်များ မပါစေရပါ။

စက်ဝိုင်း ၂ ဝိုင်း အပြင်ဘက် တွင်မှ မိသားစု ၂ခု လုံးတွင် မတွေ့ရသည့် အရာများကို ရေးသားနိုင်သည်။

ဤနေရာတွင် မိသားစု ၂ စု လုံးတွင် ဝယ်ယူထားသော အရာများကို ထည့်သွင်း ရမည်။

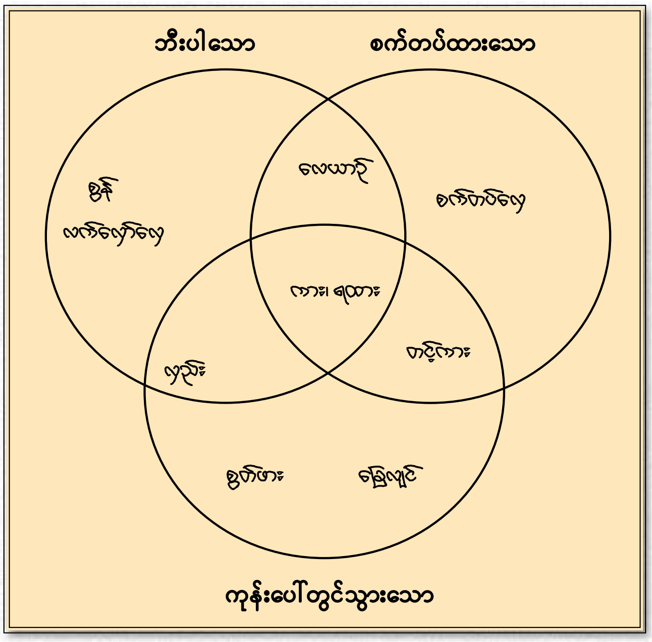

မှတ်ချက်

ထိန်းကျောင်းကန့်သတ်မှုနည်းသော လုပ်ငန်းစဉ် ဖြစ်စေရန်အတွက် ကျောင်းသူ/သားများကို စာတွင် မပါသော အခြား ရေးထည့်နိုင်သည့် အရာများကိုပါ စဉ်းစား ရေးသားခိုင်းနိုင်သည်။

ထိန်းကျောင်းကန့်သတ်မှုနည်းသော လုပ်ငန်းစဉ် ဖြစ်စေရန်အတွက် ကျောင်းသူ/သားများကို မိမိတို့ ကိုယ်ပိုင်အတွေးများနှင့် စက်ဝိုင်းများကို အမည်တပ်နိုင်သည်။ မည်သည့် ဝိသေသများအကြောင်း ရွေးချယ် ရေးသားမည်ကို မိမိတို့ကိုယ်တိုင် စဉ်းစား ဆုံးဖြတ်နိုင်သည်။

၄.၁.၇ ကျပန်း နှိုင်းယှဉ်ချက်

(က) စာပါ အကြောင်းအရာ တစ်ခုခုကို ရွေးထုတ်ပါ။ ထို့နောက် စာပြင်ပမှ ရောက်တတ်ရာရာ အကြောင်းအရာများ ကျပန်း ရေးသားပါ။ (သို့မဟုတ် ကျောင်းသူ/ သားများကို ရေးသားခိုင်းပါ။)

စက်ဘီး
ငှက်ပျောသီး
ငါး
ခဲတံ

အစားအသောက်များ
ကျောင်းပိတ်ရက်
စစ်ပွဲ
ရေကန်

ရည်ရွယ်ချက် – ကျောင်းသူ/ သားများက စာပါ အကြောင်းအရာနှင့် ပြင်ပ အကြောင်းအရာများကို တူညီချက်များ ကွဲပြားချက်များ ရှာဖွေ နှိုင်းယှဉ်ရမည်။

အခြေအနေ – တစ်ဦးချင်းဖြစ်စေ၊ နှစ်ဦးတွဲ အလိုက်ဖြစ်စေ၊ အဖွဲ့လိုက်ဖြစ်စေ လုပ်ဆောင်ရမည်။

ပြင်ဆင်မှု – ရောက်တတ်ရာရာ အကြောင်းအရာများ ရေးသားထားရမည်။

ဘလူးမ် – ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်း၊ တီထွင်ဖန်တီးခြင်း။

(ခ) ထို့နောက် ကျောင်းသူ/ သားများက စာမှ ရွေးထုတ်ထားသည့် အရာနှင့် ကျပန်းရေးထားသော အရာတစ်ခုချင်းစီအကြားတွင် တူညီချက်တစ်ခုနှင့် ကွဲပြားချက် တစ်ခုကို စဉ်းစားရမည်။

၁။ ငှက်ပျောသီးကို စားလို့ရတယ်။ စက်ဘီးကို စားလို့မရဘူး ။ စက်ဘီးရော ငှက်ပျောသီးရော စာလုံးပေါင်းမှာ "က်" ပါတယ်။

၂။ ငါးကို စားလို့ရတယ်.. စက်ဘီးကို စားလို့မရဘူး.. စက်ဘီးရော ငါးရော ရေနစ်သေတယ်လို့ မရှိဘူး။

၃။ စက်ဘီးကို စီးလို့ရတယ်.. ခဲတံကို စီးလို့မရဘူး။ ခဲတံရော စက်ဘီးရောကို ကျောင်းမှာ အများကြီး တွေ့နိုင်တယ်။

၁။ အစားအသောက်ကို ဝယ်လို့ရတယ်။ ကျောင်းပိတ်ရက်ကို ဝယ်လို့မရဘူး။ အစားအသောက်ရော ကျောင်းပိတ်ရက်ရောကို ကလေးတွေ ကြိုက်ကြတယ်။

၂။ စစ်ပွဲက လူတွေကို သတ်တယ်။ အစားအသောက်ကတော့ များသောအားဖြင့် မသတ်ဘူး။ စစ်ပွဲရော အစားအသောက်ရော ငွေကုန်ကြေးကျ ရှိတယ်။

၃။ ရေကန်ဆိုတာ များသောအားဖြင့် သဘာဝအတိုင်း ဖြစ်နေတာများတယ်.. အစားအသောက်ကတော့ ပြုပြင်ထုတ်လုပ်ထားတာတွေ အများကြီးပဲ.. ရေကန်တစ်ခုရော အစားအသောက်တစ်မျိုးရောက တစ်ခေါ်စာ အကွာအဝေးမှာ ရှိတယ်။

မှတ်ချက်

ဤလုပ်ငန်းစဉ်ကို အဖွဲ့လိုက် အကြံထုတ် ပြိုင်ပွဲအဖြစ် ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။ အတန်းကို နှိုင်းယှဉ်စရာ အကြောင်းအရာ ၂ ခု ပေးလိုက်ပြီး ထို၂ ခုအကြား တူညီမှု ကွဲပြားမှုရှာရန် အချိန် ၂ မိနစ် သတ်မှတ်ပေးလိုက်ပါ။ အချက်အလက် အများဆုံး စဉ်းစားနိုင်သည့် အဖွဲ့က အနိုင်ရရှိမည် ဖြစ်သည်။

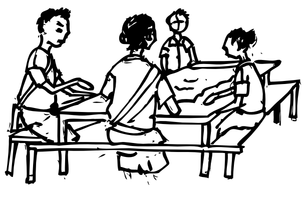

၄.၂ အကြောင်းရင်းခံ အကျိုးဆက်

ကြောင်းကျိုးရှာ စဉ်းစားခြင်း

ကြောင်းကျိုးရှာ စဉ်းစားခြင်းဆိုသည်မှာ အဖြစ်အပျက်နှစ်ခုကြားမှ ဆက်စပ်မှုကို စဉ်းစားခြင်း ဖြစ်သည်။ အကြောင်းရင်းခံ တစ်ရပ်ပေါ် မူတည်ပြီး ရလဒ်တစ်ခုဖြစ်စေ ကွင်းဆက်ဖြစ်စဉ်တစ်ခုဖြစ်စေ ဖြစ်ပေါ်လာရာ ထိုရလဒ်/ကွင်းဆက်ကို အကျိုးဆက်ဟု ခေါ်ဆိုသည်။

ဥပမာအားဖြင့် အမျိုးသမီးတစ်ဦးက ဘတ်စ်ကားနောက်ကို ပြေးလိုက်ရသည် ဆိုပါစို့။ ထိုအဖြစ်နောက်တွင် အကြောင်းရင်းခံ တစ်ခုရှိရမည်။ ပြေးလိုက်ရခြင်းသည် အကြောင်းရင်းခံတစ်ခုရှိ၍ ဖြစ်ပေါ်

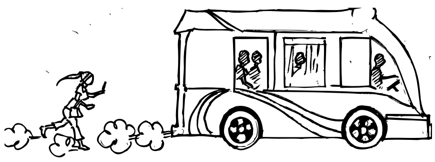

လာသော အကျိုးဆက်တစ်ခု ဖြစ်သည်။ ထို အကြောင်းရင်းခံကို တွေ့ရှိနိုင်ရန် ပြေးလိုက်ရသည့် အကျိုးဆက်မပေါ်ခင် အချိန်ကို ပြန်သွားပြီး ရှာဖွေရမည် ဖြစ်သည်။ ထိုအမျိုးသမီး အိပ်ရာထ နောက်ကျ၍ ကားမမီခြင်း ဖြစ်ချင်ဖြစ်နိုင်သည် ဟူသော အကြောင်းရင်းခံမျိုးကို ရှာတွေ့နိုင်သည်။

အခြားဥပမာတစ်ခု အနေနှင့် ရွာတစ်ရွာတွင် လေပြင်းတိုက်သွားခြင်းကို ကြည့်ပါ။ ထိုလေပြင်း၏ အကျိုးဆက်မှာ အဘယ်နည်း။ အိမ်များစွာ၏ ခေါင်မိုးများ ပျက်စီးသွားသည်။ ၎င်းမှာ လေပြင်း၏ အကျိုးဆက် ဖြစ်သည်။ ခေါင်မိုးပျက်စီးမှု အကျိုးဆက်၏ အကြောင်းရင်းခံမှာ လေပြင်း ဖြစ်သည်။

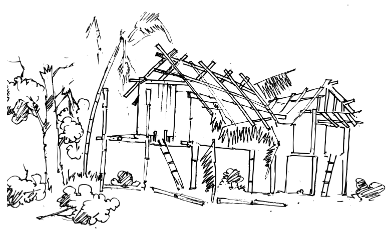

အကြောင်းရင်းခံတစ်ခုက အရင် ဖြစ်ပျက်သည်။ ထို့နောက် အကျိုးဆက် တစ်ခု ဆက်လက် ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ များသောအားဖြင့် ဤအယူအဆ မျိုးကို လေ့လာရာတွင် အစီအစဉ် အမျိုးမျိုး ရှိနိုင်သည်။ ရံဖန်ရံခါတွင် အကျိုးဆက်ကို ရှာဖွေပြီးမှ အကြောင်းရင်းခံကို ရှာခြင်းမျိုးလည်း ရှိနိုင်သည်။ အကြောင်းရင်းခံ ဖြစ်နိုင်သည့် အဖြစ်အပျက်ကို ကြည့်ပြီး မည်သည့် အကျိုးဆက် ဖြစ်လာနိုင်ကြောင်း ခန့်မှန်းခြင်းမျိုးလည်း ရှိနိုင်ပါသည်။

တစ်ခါတစ်ရံတွင် အကြောင်းရင်းခံနှင့် အကျိုးဆက်များကြားမှ ကြောင်းကျိုးဆက်စပ်မှုမှာ ထင်ရှားစွာ မြင်သာနေသည်လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ဥပမာ – လေကြမ်းတိုက်သောကြောင့် အိမ်ပြိုခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်။ တစ်ခါတစ်ရံ အကြောင်းရင်းခံ ရှာရခက်ခြင်းမျိုးနှင့် အကျိုးဆက်ကို မှန်းရခက်နေခြင်းမျိုးလည်း ရှိနိုင်သည်။ များသောအားဖြင့် အကျိုးဆက်တစ်ခု ဖြစ်လာအောင် အကြောင်းရင်းခံ တစ်ခုထက်မက ရှိနေတတ်ကြသည်။ ထို့ပြင် အကြောင်းရင်းခံတစ်ခုတည်းက အကျိုးဆက်အဖြစ်များစွာကိုလည်း ဖြစ်စေခြင်းမျိုး ရှိနိုင်သည်။ တစ်ခါတစ်ရံ အကြောင်းတစ်ခုကြောင့် အကျိုးရလဒ်တစ်ခုဖြစ်လာပြီး ထိုအကျိုးရလဒ်က အခြား အကျိုးဆက်တစ်ခုကို ဆင့်ပွား ဖြစ်ပေါ်စေပြီး ထိုမှတစ်ဆင့် နောက်ထပ်ရလဒ်တစ်ခုကို အဆင့်ဆင့် ဖြစ်ပေါ်စေခြင်းဟူသော ဆင့်ပွား ကြောင်းကျိုးဆက်စပ် ဖြစ်ပေါ်မှုမျိုးလည်း ရှိနိုင်ပါသည်။

ထိုအမျိုးသမီး အိပ်ရာထ နောက်ကျသည်။ → **နောက်ကျ၍ ကား လွတ်သွားသည်။** → **ကားလွတ်၍ အလုပ် နောက်ကျသည်။** → **အလုပ်ပြုတ် သွားသည်။**

ကြောင်းကျိုးဆက်စပ်မှုများကို စဉ်းစားခြင်းတည်းဟူသော တွေးခေါ်နိုင်မှု ဦးနှောက်အလုပ်ကို ကောင်းစွာ လုပ်နိုင်သော ကျောင်းသူ/သားများသည် စာသားတစ်ခုတွင် ပါဝင်သော အချက်အလက်များကို ကြည့်ပြီး ကောက်ချက်ချခြင်းမျိုးကိုလည်း ပိုမို ကောင်းမွန်စွာ လုပ်ဆောင်တတ်လာပေမည်။ မိမိတို့ကိုယ်တိုင်၏ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ချက်များကို ထိရောက်စွာ အကဲဖြတ်တတ်လာခြင်းနှင့် ပြဿနာ ဖြေရှင်းခြင်း ကျွမ်းကျင်မှုများလည်း တိုးတက်လာပေမည်။

http://zenpencils.com/comic မှ ထုတ်နုတ် ပြုပြင်ထားပါသည်။

ဥပမာ စာပိုဒ်

မှတ်ချက်

ဤထုတ်နုတ်ချက်မှာ ပါကစ္စတန် ကျောင်းသူလေးတစ်ဦး အကြောင်းကို ရေးသားထားသော အင်တာနက် ကာတွန်း ရုပ်ပြ တစ်ခုမှ ဖြစ်ပါသည်။ တာလီဘန်တို့၏ ပစ်ခတ်ခြင်း ခံရပြီး သေဘေးမှ သီသီလေး လွတ်လာသူ မာလာလာ ယူဆာဖ်ဇီဟုခေါ်သော မိန်းကလေးငယ် တစ်ဦးအကြောင်း ဖြစ်သည်။

ထုတ်ဝေသူများစွာတို့က ရုပ်ပြ ဇာတ်လမ်းများစွာနှင့် ပုံပြင်များကို ရေးသား ထုတ်ဝေထားပြီး အင်တာနက်တွင် အခမဲ့လည်း ရရှိနိုင်ပါသည်။ zenpencils.com တွင် သွားရောက် ရှာဖွေ ကြည့်နိုင်ပါသည်။

ရုပ်ပြဇာတ်လမ်း တစ်ခုကို စာသင်ခန်းတွင်းတွင် အသုံးပြုနိုင်သော နည်းလမ်းများစွာ ရှိပါသည်။ အဖြစ်တစ်ခု၊ ဇာတ်လမ်းတစ်ခု၊ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးပေါ် မူတည်ပြီး မိမိကျောင်းသူ/သား များက ကိုယ်တိုင် ရုပ်ပြဇာတ်လမ်း ရေးဆွဲခြင်းပင် ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။

ဥပမာ စာပိုဒ်

မှတ်ချက်

ဤစာသားကို အမေရိကတွင် သုံးသော လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းစာအုပ်တစ်ခုမှ ထုတ်နုတ် ပြန်ဆိုထားသည်။

အခြားသော အသုံးဝင်သည့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ လေ့လာဖွယ် ရင်းမြစ်များကို အင်တာနက်တွင် အခမဲ့ တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ လွယ်ကူသော အင်္ဂလိပ်စာနှင့် ရေးသားထားသော စာသားများကိုလည်း un.org/cyberschoolbus/humanrights.index.asp တွင် တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။

ပညာရေးအတွက်ဘာသာစကားရွေးချယ်ခြင်း

စာသင်ကျောင်းများတွင် မည်သည့် ဘာသာစကား အသုံးပြု သင်ကြားရမည်ကို လူအများကြား သဘောတူညီချက် မရပေ။ လူအများကြား ဘာသာစကား ကွာခြားချက် ရှိနေသော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဆိုပါက အစိုးရကျောင်းများ အားလုံးတွင် အများစု အသုံးပြုသော ဘာသာစကားကိုသာ အသုံးပြု သင်ကြားသင့်ပါသလား။

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတွင် ဘာသာစကားအမျိုးမျိုး အသုံးပြုသည့် အစုအဖွဲ့များစွာ ရှိနေပါက မိမိသက်ဆိုင်ရာ စကားများ သီးသန့်သာ အသုံးပြုခွင့်ပေးပါက ကွဲထွက်ခြင်းနှင့် မညီညွတ်မှုကို ပေါ်ပေါက်လာစေနိုင်သည်။ အချို့က နိုင်ငံသား အချင်းချင်း မည်သို့ ပြောဆိုဆက်ဆံနိုင်မည်နည်းဟု တွေးတော ပူပန်ကြသည်။ လူနည်းစု ဘာသာစကား ပြောဆိုကြသော အုပ်စုများ၏ အနာဂတ်ကရော မည်သို့ ရှိမည်နည်း။ အများစု သုံးစွဲပြောဆိုသော ဘာသာစကားကို အသုံးမပြုနိုင်ဘဲ ပိုမို ကျယ်ပြန့်သော လူ့အဖွဲ့အစည်းထဲတွင် မည်သို့ အလုပ်ကောင်းတစ်ခု ရနိုင်မည်နည်း။ အချို့ကလည်း လူများစု ဘာသာစကားကို အသုံးမပြုနိုင်ပါက တာဝန်ယူမှုရှိစွာနှင့် မဲပေးနိုင်ခြင်း၊ ရွေးကောက်ပွဲများကို နားလည်စွာနှင့် ပါဝင်နိုင်ခြင်း မရှိမည်ကို စိုးရိမ်သည်။

တစ်ဖက်က ပြန်လည်ငြင်းဆိုသည်မှာ ထိုအချက်များသည် အခက်အခဲများ ဖြစ်နိုင်သည် မှန်သော်လည်း ပိုမို ကြီးမားသည့် ပူပန်စရာ ပြဿနာတစ်ရပ်မှာ လူနည်းစုတစ်ရပ်၏ ဘာသာစကားနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအမွေများကို ကျောင်းမှ တစ်ဆင့် လက်ဆင့်ကမ်းနိုင်ခြင်း မရှိတော့မည်ကို ဖြစ်သည်။ မျိုးဆက် အနည်းငယ်စာ ကြာပြီးသည့်နောက်တွင် ယဉ်ကျေးမှုတစ်ရပ် လုံးဝ ကွယ်ပျောက်သွားခြင်းမျိုး ရှိသွားနိုင်သည်။ ထို့ပြင် လူစုတစ်စုကို အခြား ဘာသာစကား တစ်ခုကို အတင်းအကြပ် အသုံးပြုစေပါက မကျေနပ်မှုများ တွန်းလှန်မှုများ ပေါ်ပေါက်လာနိုင်သည်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်း အပိုဒ် ၂၆ တွင် မိဘများ အနေနှင့် မိမိတို့ သားသမီးများအတွက် နှစ်သက်ရာ ပညာရေးကို ရွေးချယ်ခွင့် ရှိသည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။

Human Rights for All, National Institute for Citizen Education in the Law,1996 မှ ထုတ်နုတ် ပြုပြင် ရေးသားထားပါသည်။

၄.၂.၁ အကြောင်းရင်းခံကို ရှာပါ

> **ရည်ရွယ်ချက်** – ကျောင်းသူ/သားများက အဖြစ်အပျက်များ၏ အကြောင်းရင်းခံများကို ရှာဖွေရန်။
>
> **အခြေအနေ** – တစ်ဦးချင်းဖြစ်စေ၊ နှစ်ဦးတွဲ အလိုက်ဖြစ်စေ၊ အဖွဲ့လိုက်ဖြစ်စေ လုပ်ဆောင်ရမည်။
>
> **ပြင်ဆင်မှု** – စာပါ အကြောင်းအရာများထဲမှ အကျိုးဆက်များကို ရှာဖွေထားရမည်။
>
> **ဘလုံမ်** – ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်း၊ သုံးသပ်ဝေဖန်ခြင်း။

(က) စာသားထဲမှ အဖြစ်အပျက်အချို့ကို ရွေးထုတ် ရေးသားထားပါ။

(ခ) ကျောင်းသူ/သားများက ထိုအဖြစ်အပျက် ဖြစ်ပေါ်လာရခြင်း အကြောင်းရင်းခံများ သို့မဟုတ် အကြောင်းရင်းခံ ဖြစ်နိုင်သည့်အရာများကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်ရမည်။

(ဂ) ထို့နောက် ရလာသည့် အကြောင်းရင်းခံများကို အချင်းချင်း လဲလှယ်ကြည့်ရှုပြီး သဘောတူ၊ မတူ ဆွေးနွေးကြရမည်။

တာလီဘန်များကမာလာလာကိုပစ်ခတ်လိုက်သည်။

– မာလာလာက တာလီဘန်များ၏ အမိန့်ကို မနာခံ၍ ဖြစ်သည်။

– မာလာလာက ကျောင်းသွားခဲ့၍ ဖြစ်သည်။

မာလာလာကဆေးရုံကိုရောက်သွားခဲ့သည်။

– တာလီဘန်များ၏ ပစ်ခတ်မှုကို ခံရ၍ ဆေးရုံ တင်လိုက်ရခြင်း ဖြစ်သည်။

အလုပ်ကောင်းကောင်းမရနိုင်ပါ။

– လူများစု အသုံးပြုသော ဘာသာစကားကို မပြောတတ်၍ ဖြစ်သည်။

လူစုတစ်စု၏ယဉ်ကျေးမှုနှင့်ဝိသေသလက္ခဏာများဆုံးရှုံးသည်။

– ထိုလူစုက မျိုးဆက်သစ်များထံ ယဉ်ကျေးမှု စရိုက်လက္ခဏာများကို လက်ဆင့်ကမ်းနိုင်ခြင်း မရှိ၍ ဖြစ်သည်။

မူကွဲ

ထိန်းကျောင်းကန့်သတ်မှု ပိုနည်းစေရန် ကျောင်းသူ/သားများကို စာသားတွင်းမှ အကြောင်းရင်းခံနှင့် အကျိုးဆက်များကို ရှာဖွေမျဉ်းသားခိုင်းခြင်းမျိုး ပြုလုပ်နိုင်သည်။

၄.၂.၂ အကျိုးဆက်ကို ရှာပါ

(က) စာသားထဲမှ အကြောင်းရင်းခံ တစ်ချို့ကို ရွေးထုတ်ထားပါ။

(ခ) ကျောင်းသူ/သားများက ထိုအကြောင်းရင်းကြောင့်ဖြစ်သော အကျိုးဆက်များ သို့မဟုတ် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော အကျိုးဆက်များကို ရှာဖွေ ဖော်ထုတ်ပေးရမည်။

(ဂ) ကျောင်းသူ/သားများက မိမိတို့ရှာထားသော အကျိုးဆက်များကို အချင်းချင်း လဲလှယ် ကြည့်ရှုကြပြီး သဘောတူခြင်းရှိ၊ မရှိ ဆွေးနွေးရမည်။

ရည်ရွယ်ချက် – ကျောင်းသူ/သားများက အဖြစ်အပျက်များ၏ အကျိုးဆက်များကို ရှာဖွေရန်။

အခြေအနေ – တစ်ဦးချင်းဖြစ်စေ၊ နှစ်ဦးတွဲအလိုက်ဖြစ်စေ၊ အဖွဲ့လိုက်ဖြစ်စေ လုပ်ဆောင်ရမည်။

ပြင်ဆင်မှု – စာပါ အကြောင်းအရာများထဲမှာ အကြောင်းရင်းခံများ ရှာဖွေထားရမည်။

ဘလူးမ် – ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်း၊ သုံးသပ်ဝေဖန်ခြင်း။

မာလာလာက ကျောင်းကားတစ်စီးကို တက်စီးလိုက်သည်။

– တာလီဘန်များက ကားပေါ်တက်လာပြီး မာလာလာကို တွေ့သွားကြသည်။

– တာလီဘန်များက မာလာလာကို သေနတ်ဖြင့် ပစ်ခဲ့သည်။

မာလာလာက သူ့တွင် ပညာသင်ယူရန် အခွင့်အရေးရှိသည်ဟု ထင်မြင်သည်။

– ထိုအခွင့်အရေးအတွက် ရပ်တည် ပြောဆိုခဲ့သည်။

အများစု အသုံးပြုသော ဘာသာစကားကို သင်ယူကြရသည်။

– အနည်းစု၏ ကိုယ်ပိုင် ယဉ်ကျေးမှု ကွယ်ပျောက်သွားသည်။

– အခြားသူများ၏ ဘာသာစကားကို သုံးစွဲခိုင်းသောကြောင့် မကျေနပ်မှုများ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။

မှတ်ချက်

ထိန်းကျောင်းကန့်သတ်မှု နည်းစေရန်အတွက် ကျောင်းသားများကို စာပါ အကြောင်းရင်းခံများနှင့် အကျိုးဆက်များကို ကိုယ်တိုင် ရှာဖွေပြီး မျဉ်းသားခြင်း စက်ဝိုင်းဝိုင်းခြင်းတို့ ပြုလုပ်ခိုင်းနိုင်သည်။

၄.၂.၃ အကြောင်းနှင့် အကျိုးတွဲစပ်ပါ

ရည်ရွယ်ချက် – ကျောင်းသူ/သားများက အကြောင်းရင်းခံများနှင့် အကျိုးဆက်များကို တွဲစပ်ကြရန်။

အခြေအနေ – စာသင်ခန်းထဲတွင် ဟိုဟို သည်သည် သွားလာ လှုပ်ရှားရန် လိုအပ်သည်။

ပြင်ဆင်မှု – အကြောင်းရင်းခံများနှင့် အကျိုးဆက် အသီးသီးတို့ကို စာရွက်ပိုင်းများ အပေါ်တွင် ရေးသားထားရမည်။

ဘလူးမ် – ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်း။

(က) စာရွက်အပိုင်းများအပေါ်တွင် အကြောင်းရင်းခံများနှင့် အကျိုးဆက်များကို ရေးသားပါ။ ကျောင်းသူ/သား တစ်ဦးစီတွင် အကြောင်းရင်းတစ်ခု သို့မဟုတ် အကျိုးဆက်တစ်ခု ရနိုင်အောင်ထိ လုံလုံလောက်လောက် ကူးရေးထားပါ။

တာလီဘန်များက မာလာလာကို ပစ်ခတ်လိုက်သည်။	မာလာလာ ကျောင်းသွားတက်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။

(ခ) ကျောင်းသူ/သားများက အခန်းပတ်လည်တွင် လျှောက်သွားရမည်။ မိမိ၏အကြောင်းရင်းခံ သို့မဟုတ် အကျိုးဆက်နှင့် တွဲစပ်နိုင်မည့် အခြား တစ်ဦးကို လိုက်လံ ရှာဖွေရမည်။ အချို့သော အကျိုးဆက်များသည် အကြောင်းရင်းခံ တစ်ခုထက် ပို၍ တွဲစပ်နိုင်ခြင်းလည်း ရှိမည်။

နိုင်ငံတကာမှ ဆုများကို မာလာလာရရှိခဲ့သည်။	ရပ်တည်ပြောဆိုမှု ပြုလုပ်ခဲ့သောကြောင့် ဖြစ်သည်။

(ဂ) မိမိရရှိထားသော အကြောင်းရင်းခံသို့ အကျိုးဆက်နှင့် ဆက်စပ်နိုင်သည့် စာသားကိုင်သူနှင့် တွဲမိပြီဆိုပါက ဆရာဆီသို့ လာရောက် စစ်ဆေးပါစေ။ အချို့အကျိုးဆက်များသည် အကြောင်းရင်းခံ တစ်ခုထက်ပိုပြီး ဆက်စပ်နိုင်ခြင်း၊ အချို့အကြောင်းအရင်းခံများက အကျိုးဆက်တစ်ခုထက် ပိုမို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ခြင်းများ ရှိသည်ကို သတိပေး ထောက်ပြပါ။

မှတ်ချက်

လုပ်ငန်းစဉ်ကို **ပိုမို ခက်ခဲစေလိုပါက** အထူးသဖြင့် လူများသော စာသင်ခန်းဖြစ်ပါက၊ အကြောင်းအရာခေါင်းစဉ် တစ်ခုထက်ပိုသည့် စာသားများမှ အကြောင်းအကျိုးများကို အသုံးပြု ရေးသားသင့်ပါသည်။

၄.၂.၄ ကြောင်းကျိုးချိတ်သော ကွင်းဆက်များ

ရည်ရွယ်ချက် – ကျောင်းသူ/သားများက အကြောင်း အကျိုးများကို ကွင်းဆက်အလိုက် ချိတ်ဆက်ရန်။

အခြေအနေ – တစ်ဦးချင်းဖြစ်စေ၊ နှစ်ဦးတွဲ အလိုက်ဖြစ်စေ၊ အဖွဲ့လိုက်ဖြစ်စေ လုပ်ဆောင်ရမည်။

ဘလူးမ် – အသုံးချခြင်း၊ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်း။

(က) ကျောင်းသူ/သားများက စာပါ အကြောင်းအရာဖြစ်စဉ်မှ ပထမဆုံး အကြောင်းရင်းခံကို စတင် ရှာဖွေ ဖော်ထုတ်ရမည်။

(ခ) ထိုအကြောင်းရင်းခံကြောင့်ဖြစ်သော အနီးဆုံး အကျိုးဆက်ကို ရှာဖွေရမည်။

(ဂ) ထိုအနီးဆုံး အကျိုးဆက်ကို နောက်ထပ် အကြောင်းရင်းအဖြစ် စဉ်းစားပြီး ထိုအကြောင်းရင်းကြောင့်ဖြစ်သော အခြား အကျိုးဆက် တစ်ခုကို ထပ်မံ ရှာဖွေရမည်။

မာလာလာက ပညာရေး လိုက်စားလိုသည်။	နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတွင် ဘာသာစကားအမျိုးမျိုး ပြောကြသော တိုင်းရင်းသား အစုပေါင်းများစွာ ရှိသည်။

(ဃ) နောက်ဆုံး အကျိုးဆက်ရသည့်အထိ ကွင်းဆက် ပြည့်စုံသွားသည်အထိ အကျိုးဆက်များကို ထပ်ကာ ထပ်ကာ စဉ်းစား ရေးသားကြရမည်။

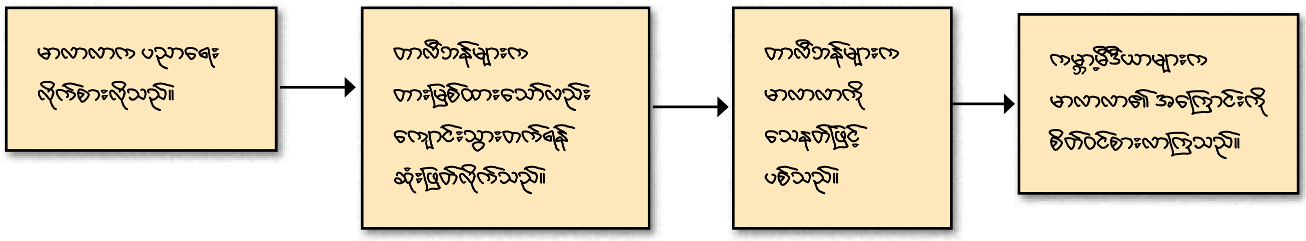

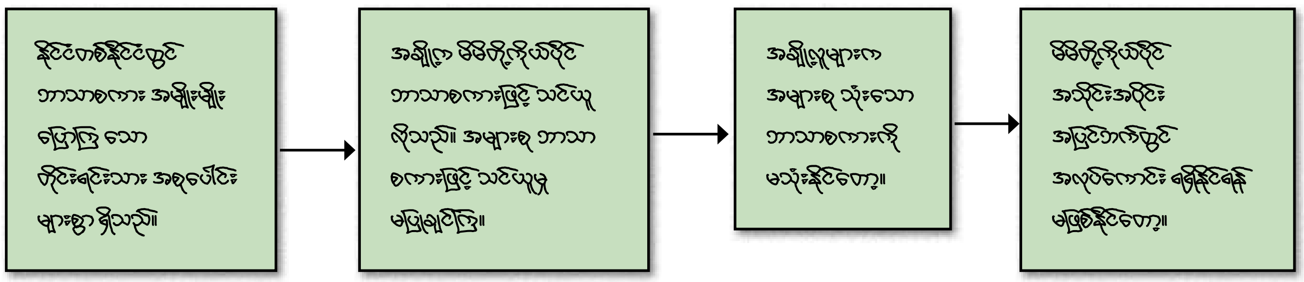

လုပ်ငန်းစဉ်နောက်ဆက်တွဲ

စာပါ အကြောင်းအရာများ မဖြစ်ပျက်ခင် အတိတ်ကာလကတည်းက ရှိနှင့်ခဲ့မည့် အဖြစ်အပျက်များကို စဉ်းစားပြီး ကွင်းဆက်များတွင် ထပ်မံ ထည့်ပေါင်းနိုင်သည်။

မာလာလာမှာ ဉာဏ်ထက်မြက်သော မိန်းကလေးတစ်ဦး ဖြစ်သည် → ပညာတတ်သော အမျိုးသမီးတစ်ဦးအတွက် ပိုမို ကောင်းမွန်သော အခွင့်အလမ်းများ ရရှိနိုင်ကြောင်း သိရှိခဲ့သည်။ → ထို့ကြောင့် ပညာ သင်ကြားလိုခဲ့သည်။

ထို့ပြင် အထက်ပါ နောက်ဆက်တွဲအစား သို့မဟုတ် အထက်ပါ နောက်ဆက်တွဲနှင့်အတူ လုပ်ဆောင်နိုင်သည့်အရာမှာ အနာဂတ်တွင် ဆက်လက် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် အကြောင်းအကျိုးများကို စဉ်းစားရေးသားပြီး ကွင်းဆက်များတွင် ပေါင်းထည့်ခြင်း ဖြစ်သည်။

မိမိတို့ကိုယ်ပိုင် အသိုင်းအဝိုင်း အပြင်ဘက်တွင် အလုပ်ကောင်း ရရှိနိုင်ရန် မဖြစ်နိုင်တော့။ → ၎င်းတို့အနေနှင့် ဝင်ငွေ ကောင်းမွန်ခြင်း မရှိတော့။ → ၎င်းတို့၏ ရပ်ရွာမှာ အများစုသုံးသော ဘာသာစကားကို ပြောနိုင်သော အခြား ရပ်ရွာများထက် ပိုမို ဆင်းရဲလာသည်။

မှတ်ချက်

ကျောင်းသူ/သားများကို ကြောင်းကျိုးချိတ်သော ကွင်းဆက်များကို ပိုစတာ စက္ကူများပေါ်တွင် ရေးသားပြီး နံရံများပေါ်တွင် ကပ်ကာ ကြည့်ရှုနိုင်သည်။

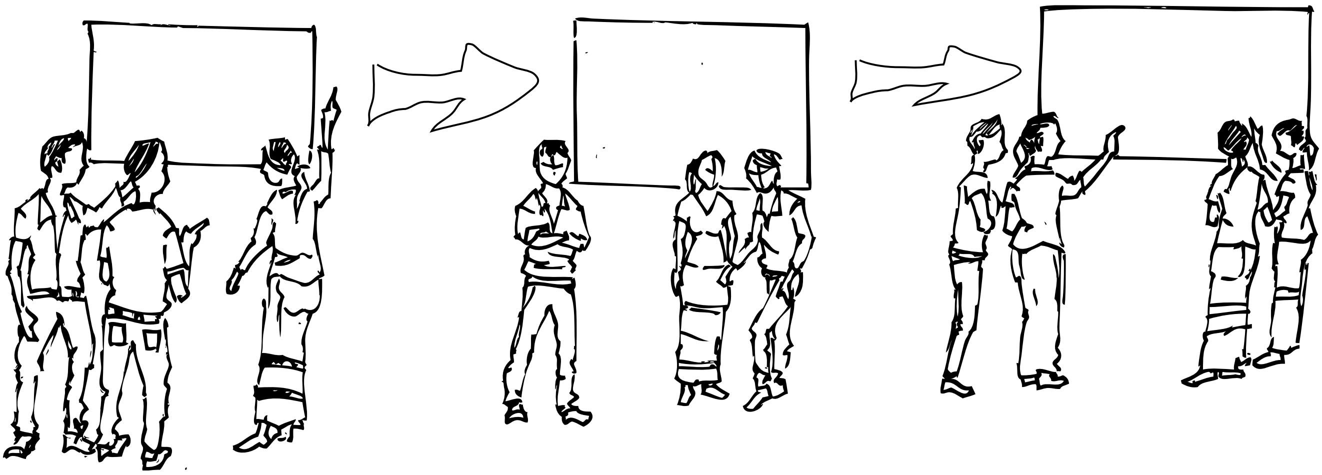

၄.၂.၅ အကျိုးဆက် ရလဒ်များ

ရည်ရွယ်ချက် – ကျောင်းသူ/သားများက ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော အကြောင်းရင်းခံများနှင့် အကျိုးဆက်များကို ရှာဖွေ ဖော်ထုတ်ရန်။

အခြေအနေ – အဖွဲ့လိုက်ဖြစ်စေ တစ်တန်းလုံး အနေနှင့်ဖြစ်စေ လုပ်ဆောင်ရမည်။

ပြင်ဆင်မှု – စာပါအကြောင်းအရာနှင့် ပတ်သက်ဆက်စပ်နိုင်သော အခြား အခြေအနေများ အကြောင်း ကြိုတင်စဉ်းစား ပြင်ဆင်ထားရမည်။

ဘလူးမ် – တီထွင်ဖန်တီးခြင်း။

(က) ကျောင်းသူ/သားများကို '---- သာ ဖြစ်ခဲ့မည် ဆိုလျှင် မည်သို့ ပြောင်းလဲ ဖြစ်ခဲ့နိုင်သနည်း။'၊ '----- သာ ဆိုလျှင် မည်သို့ ဖြစ်ပျက်လာမည်နည်း။' ကဲ့သို့သော မေးခွန်းတစ်ခု မေးထားပါ။

မာလာလာသာ ကျောင်းသွားဖို့ မကြိုးစားခဲ့ရင် ဘာဖြစ်မလဲ။

ပညာရေး အားလုံးက ဘာသာစကား ၂ မျိုး သုံးရင် ဘယ်လိုဖြစ်မလဲ။

(ခ) လူနည်းသော စာသင်ခန်းဆိုလျှင် တစ်တန်းလုံးအနေနှင့် သို့မဟုတ် လူများသော စာသင်ခန်းဆိုလျှင် အဖွဲ့လိုက်အနေနှင့် တစ်ဦးချင်းစီက အကျိုးဆက်တစ်ခုစီ အလှည့်ကျ အဆင့်ဆင့် ပေါင်းထည့်ပေးရမည်။

စာသင်ကျောင်းအားလုံးသာ ဘာသာစကား ၂ မျိုးနဲ့ သင်မယ်ဆိုရင်တစ်ဦးရဲ့ယဉ်ကျေးမှုကိုတစ်ဦး ပိုမို နားလည်လာ လိမ့်မယ်။

တစ်ဦးယဉ်ကျေးမှုကို တစ်ဦး နားလည်တယ် ဆိုရင် အချင်းချင်းရဲ့ ကွာခြားကွဲပြားမှုတွေကို ပိုပြီး နားလည်လာကြလိမ့်မယ်။

စစ်ပွဲတွေ လျော့နည်းသွားရင် လက်နက်ထုတ် ရောင်းတဲ့ သူတွေ လုပ်စရာ မရှိ ဖြစ်ကုန်မယ်။

တစ်ဦးနဲ့ တစ်ဦးရဲ့ ကွဲပြား ခြားနားမှုတွေကို နားလည်လာတယ် ဆိုရင် စစ်ပွဲတွေ လျော့နည်းလာလိမ့်မယ်။

၄.၂.၆ ပြောင်းလဲခြင်း အကြောင်းရင်းများ

ရည်ရွယ်ချက် – ကျောင်းသူ/သားများက ဖြစ်တန်ရာသော အကြောင်းရင်းခံများကို ကောက်ချက်ဆွဲရန်။

အခြေအနေ – တစ်ဦးချင်းဖြစ်စေ၊ နှစ်ဦးတွဲ အလိုက်ဖြစ်စေ၊ အဖွဲ့လိုက်ဖြစ်စေ လုပ်ဆောင်ရမည်။

ဘလူးမ် – အသုံးချခြင်း၊ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်း၊ သုံးသပ်ဝေဖန်ခြင်း တီထွင်ဖန်တီးခြင်း။

(က) စာပါ အကြောင်းအရာမှ အဓိကအကျဆုံး အကြောင်းအကျိုး တစ်စုံကို ရှာဖွေပါ။

မာလာလာက ကျောင်းသွားတက်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် တာလီဘန်များက သေနတ်ဖြင့် ပစ်ခဲ့သည်။

ဘာသာစကားတစ်မျိုးတည်း မဟုတ်ဘဲ အမျိုးမျိုးသုံးစွဲ ပြောဆိုကြသည်။ ထို့ကြောင့် ပညာသင်ကြားရာတွင် မိမိတို့ဘာသာစကားဖြင့် မိမိတို့ သင်ကြားလိုကြသည်။

(ခ) ကျောင်းသူ/သားများက ထိုပေးထားသော အခြေအနေများ နောက်ကွယ်မှ အခြားဖြစ်နိုင်သည့် အကြောင်းရင်းခံများ အကျိုးဆက်များကိုလည်း တွေးတော ကြည့်ရမည် ဖြစ်သည်။

တာလီဘန်များ၏ ပိတ်ပင်မှုကို မာလာလာက သဘောမတူခဲ့။
မာလာလာသည် တာလီဘန်တို့၏ ဝါဒများအတွက် ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။
အခြား မိန်းကလေးများလည်း မာလာလာကြောင့် ပညာရေးကို တောင်းဆိုလာနိုင်သည်။

လူများစုကို အားကိုးခြင်း မရှိဘဲ နေထိုင်လာခဲ့သည်။
လူများစုနှင့် မတူသော သမိုင်းဖြတ်သန်းမှု ရှိခဲ့သည်။
ခေတ်သစ်လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် ဗဟုယဉ်ကျေးမှုဝါဒမှာ အရေးပါသည်ဟု ထိုသူတို့က ယုံကြည်ကြသည်။

(ဂ) ထို့နောက် အခြေအနေများကြောင့် မည်သို့ အဆုံးသတ်ဖြစ်ပေါ်သည်၊ မည်သို့ ပြေလည်သွားသည် ဆိုသည်ကို တွေးတော ဆင်ခြင်ယူရမည် ဖြစ်သည်။

မာလာလာ၏ အများသိ ရပ်တည်မှုနှင့် ပြည်တွင်း ပြည်ပ ထောက်ပံ့မှုများ၏ ရလဒ် တစ်ခုအဖြစ် တာလီဘန်များက အမျိုးသမီးများလည်း ပညာရေးတွင် အခွင့်အရေးတူ ရရှိသင့်ကြောင်း သဘောပေါက်သွားကြသည်။

မိမိတို့ရပ်ရွာတွင်းသာမက ပြင်ပအသိုင်းအဝိုင်းများတွင်ပါ ပါဝင်နိုင်ရန် မိခင်ဘာသာစကားနှင့် လူများစု အသုံးပြုသော ဘာသာစကား ၂ ခု လုံးက အရေးပါကြောင်း လူများက သိရှိလာကြသည်။